

HECE ÖYKÜ

OTURUM: ÖYKÜ ELEŞTİRİSİ

Rasim
Özdenören /
Ayşe Demir /
Şükrü Karatepe
/ Alberto Moravia /
Zeynep Hicret / Nazlı
Karabıyıkoglu / Bahtiyar
Aslan / Handan Acar Yıldız /
Mesut Doğan / Mehmet Kahraman
/ Nermin Taşer / İsmail Bayer / Serpil
Yıldırım / Ömer Küçükmehtemoglu / Senem
Gezeroglu / Yeliz Baloglu / Fikri Özcelikci /
Soner Oğuz / Tolstoy / Necip Mahfuz / Bozorg
Alevi / Gülnara İlyasova / Güray Süngü / İsmail Özen /
Abdullah Harmanci / Cüneyt İssi / Hâle Sert / İshak Yetiş /
Azra Yetiş / Selviğül Kandoğmuş Şahin / Abdullah Kasay / Ali
Güney / Emin Gürdamur / Emrah Kanlıkama / Zeynep Satı Yalçın
/ Mustafa Uçurum / Şeyda Arslan / Özlem Gökteş / Segâh Gümüş
/ Saadet Külekcî / Senanur Lafcı / Tuba Dere / Mustafa Orçan / Ömer
Ayhan / Ali Necip Erdoğan / Hatice Ebrar Akbulut / D. D. Korkut / Türkan
Bayrakçı / Zeynep Tuba Öter / Hülya Sezen / Nilgün Çelik / Zühal Baylan Çalış

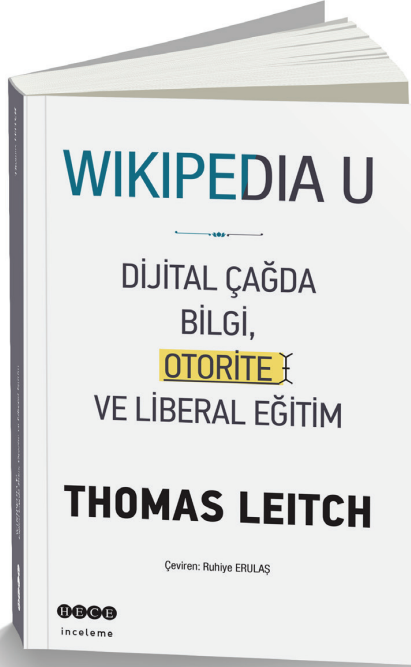
WIKIPEDIA U

Dijital Çağda Bilgi, Otorite ve Liberal Eğitim

THOMAS LEITCH

İNCELEME

222 Sayfa

“Eşsiz bir katkı; Wikipedia U bu konuda yazılmış olan diğer kitaplardan çok farklı. Günümüzün Wikipedia’sı ile liberal eğitimin artık eskide kalan tasarıları arasındaki ortak noktaları görmek isteyenler için harika bir kaynak olacaktır.”

Joseph Michael Reagle Jr. Northeastern University,
“Good Faith Collaboration: The Culture Of Wikipedia” Yazarı

Konur Sk. 39/1 Kızılay/Ankara Tel: (0312) 419 69 13 Faks: (0312) 419 69 14 www.hece.com.tr

[✉ hece@hece.com.tr](mailto:hece@hece.com.tr) [🐦 @hecedergi](https://twitter.com/hecedergi) [f www.facebook.com/hecedergi](https://www.facebook.com/hecedergi)

HECEÖYKÜ

AĞUSTOS
EYLÜL

76

KÜNYE

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
ISSN 1304-7604

YIL: 13 SAYI: 76
Ağustos-Eylül 2016

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni
Rasim Özdenören

Yayın Kurulu
Ali Ulvi Temel, Dinçer Eşitgin, Hâle Sert
Handan Acar Yıldız, Hatice Bildirici

Son Okuma
Beza Nur Demirci

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim
Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14
P.K. 79 Yenışehir/Ankara
İnternet Adresi: www.hece.com.tr
e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta web: sarakusta.com

Baskı: Dumat Ofset
Tel: (312) 278 82 00

2016 Yılı Abone Bedeli:
Yıllık: 70 TL.
Kurumlar İçin: 230 TL.
Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 175 TL.
Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582
Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

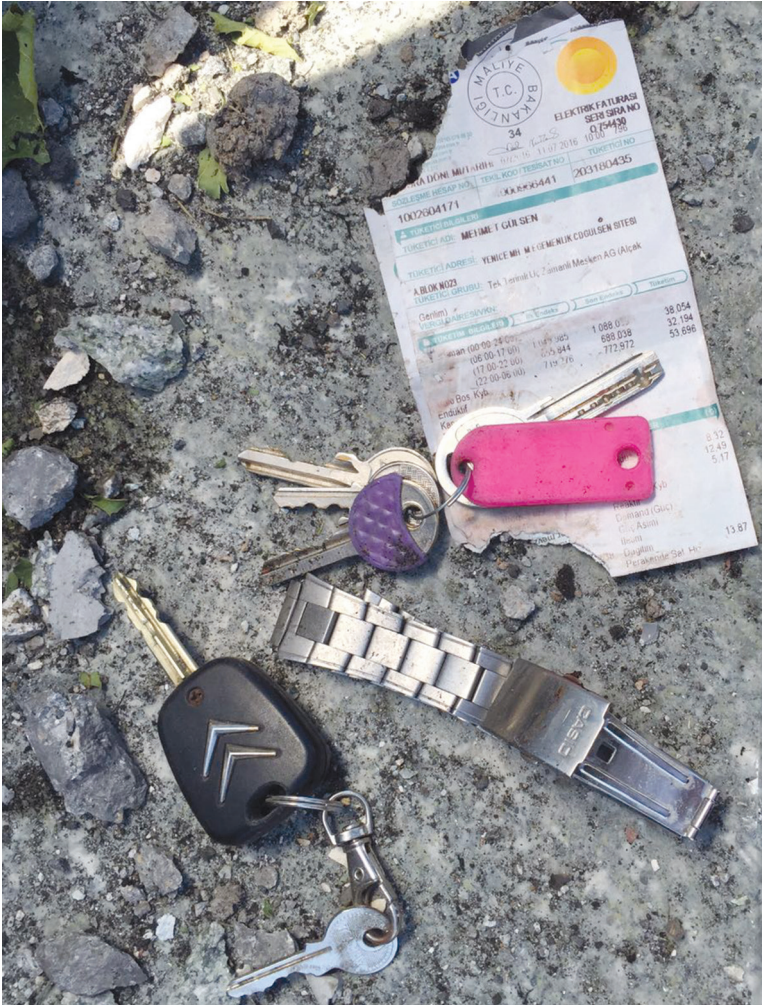
Baskı Tarihi: 31.07.2016

FOTOĞRAF ÖYKÜ**Şükrü Karatepe / 4****ÖYKÜ ÜZERİNE****Rasim Özdenören/Eleştiriye Özne Nesnel ve Keyfi Tutum / 5****Alberto Moravia/Kısa Öykü ve Roman-2 / 7****ÖYKÜCÜNÜN GÜNDEMİ****Zeynep Hicret / 9****ÖYKÜ****Nazlı Karabıykoğlu/Üç Gölge / 11****Bahtiyar Aslan/Üç Akrep Zamanı / 14****Handan Acar Yıldız/Ölüme Çare / 19****Mesut Doğan/Bize Kim Bakacak / 24****Mehmet Kahraman/Yarın Bu Saatte / 27****Senem Gezeroğlu/A-yn-A / 31****Yeliz Baloğlu/Uykuda / 37****Fikri Özçelikçi/Güzel Kabadayı Ahmet Ağabey / 41****Soner Oğuz/Bay ...'nın Gizli Kalmış Son Karalamaları / 45****Zühal Baylan Çalış/Anafor / 46****ÇEVİRİ ÖYKÜLER****Tolstoy/Tanın Gerçeği Görür, Mühlet Verir / 48****Necip Mahfuz/Karanlık / 55****Bozorg Alevi/On İki den Sonra Beş Dakika / 60****Gülnera İlyasova/Sen Bil / 65****OTURUM: ÖYKÜ ELEŞTİRİSİ / 68****Ayşe Demir, Güray Süngü, İsmail Özen, Abdullah Harmancı****HİKÂYE İÇİNDE HİKÂYE****Cüneyt İssı/Hikâyede Ritim ve Sait Faik'in "Lüzumsuz Adam"ı / 99****SON OKUMALAR****Abdullah Harmancı / 103****NAFTALİN KOKULU KELİMELERE HİKÂYE****Hâle Sert/Şikemperver / 108****GÜNLÜK****İshak Yetiş - Azra Yetiş/Virginia Woolf'un Günlüğü / 110****YAKIN PLAN****Selvigül Kandoğmuş Şahin/Yıldız Ramazanoğlu ile Yazarlığı ve Kitapları Üzerine Söyleşi / 113****Selvigül Kandoğmuş Şahin/Çık Bakalım Nasıl Görünecek Dünya / 118****ÖYKÜ****Abdullah Kasay/Daimi Bir Sükût / 122****Ali Güney/Bizim Jango Gönüllü Oldu / 125****Emin Gürdamur/Serander Kuşları / 127****Emrah Kanlıkama/Eksilmek / 132****Zeynep Satı Yalçın/Sandık / 137****Mustafa Uçurum/Üç Dakika / 140****Şeyda Arslan/Bekçinin Senfonisi / 142****Özlem Göktaş/Tezgâhta Yaralı Dil / 146****Segâh Gümüş/Küllük / 149****Saadet Külekçi/Samberek / 152****Senanur Lafcı/5N1K'sız Hikâyeler / 156****KAHRAMANIMA MEKTUPLAR****Tuba Dere/Bir Gölge Oyunu Gecesi / 159****BAKIŞ****Mustafa Orçan/Modern Dünyada Hakikat ve Evrensellik / 165****Ömer Ayhan/Ölüm ve Diğer Meseleler / 168****Ali Necip Erdoğan/Zeynep Hicret'in Öykü Paradigması ya da Dengeleyici Unsur Olarak "Anlatı" / 173****Hatice Ebrar Akbulut/Kırık Hayatların Öyküleri / 176****HECEÖYKÜ MEKTUBU****D. D. Korkut/Karanlıklar... Aydınlıklar... / 179****YENİ KİTAPLAR****Türkan Bayrakçı/Arap ve Fars Kadın Öykücülerden İnciler / 182****Zeynep Tuba Öter/Ay ve Güneş Kumpanyası / 183****Hülya Sezen/Behire'nin Talipleri / 184****Nilgün Çelik/Unutkan Ayna / 186****FOTOĞRAF ÖYKÜ****Zeynep Hicret / 188****İÇİNDEKİLER**

FOTOĞRAF/ÖYKÜ

ŞÜKRÜ KARATEPE

İKİ ŞEHİTTEN GERİYE KALANLAR
Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önü, 16 Temmuz 2016 sabahı.

ÖYKÜ ÜZERİNE

RASİM ÖZDENÖREN

ELEŞTİRİDE ÖZNEL NESNEL VE KEYFÎ TUTUM

Eleştiriyi, belirli kıstaslar çerçevesinde bir eseri yargılama veya değerlendirme işi diye anlıyorum.

Demek ki, eleştiri için elimizde:

1. Üzerinde yargılama işini gerçekleştirebileceğimiz bir *eserin* bulunması gerekiyor. Eser, elimizde bir metin veya bir fiil veya dava, hâl, durum olarak da bulunabilir. Bir hareketin, bir etkinliğin, bir vakanın eleştirisi de bu çerçevede imkân dâhiline girer.

2. Bu olayı değerlendirecek bir yargıca (eleştirmen) gereksinimimiz bulunuyor.

3. Ve nihayet yargıcın doğru karar vermesini sağlayacak ölçüt veya ölçütlerin belli olması gerekiyor.

Yargıç, öncelikle elindeki olayı tanılamalıdır. Hukuk alanında yargıç nasıl ki ilkin elindeki olayın mahiyetini tanılamalıysa (teşhis), edebiyat alanında da eleştirmeci elindeki ürünü tanılamalıdır. O ürün bir şiir midir, öykü müdür, roman mıdır vb. bu bilenmelidir. Böylece, bir türün gereği olan bazı özellikler başka bir tür için gerekemeyebilir. Örneğin şiirde şayet kafiye düzenini aramak gerekiyorsa, bu özelliğin öyküde aranması gerekmez. Arandığı takdirde yanlış bir istikamet tutturulmuş olur. Veya romanda veya öyküde plot (olay örgüsü) aranıyorsa, bu özelliği şiir eleştirisine uygulamaya kalkışmak isabetli bir eleştiri yapılmasını sendeleştir.

Eserin değerlendirilmesinde uygulanacak ölçüt kritik önemdedir. Hukuk alanında bir davanın çözümlenebilmesi için yasada öngörülen hükümler uygulanır. Edebiyat alanındaysa kuram (doktrin) ön alır. Burada bahsi geçen kuram, o dönemin genelgeçer edebiyat veya sanat anlayışına göndermede bulunur. Gerçekçiliğin ön aldığı bir dönemin ürününe romantizmin ölçütlerini vb. uygulamaya kalkıştığımızda isabetli yargıda bulunma olasılığımız zayıflar. Daha da

önemlisi dönemin bilimsel anlayışı ürünün değerlendirilmesinde işlevsellikte pay sahibi olur. Bilimsel anlayışı da o dönemin kültürüne egemen olan temel *paradigma* (değerler dizisi) belirler.

Özetle söylersek, eleştiride kullanılacak ölçütler o dönemde geçerli olan bilimsel anlayışın tüm veçheleriyle belirlenir.

Bu anlayış tarzlarının dönemden döneme değiştiği, değişebileceği söylenmeden de anlaşılabilir bir gerçekliktir. Yargılamanın (değerlendirmenin veya eleştirinin) isabeti de kullanılan ölçütlerin ne kadar yerinde kullanıldığıyla orantılıdır.

Böylece sağlıklı bir eleştiriye başlayabilmemiz için, üzerine ayağımızı bastığımız “eleştiri zemini”ni tanımlamamızın gereği ortaya çıkıyor.

Değindiğimiz ölçütler ne denli nesnel olursa olsun, bu ölçütü değerlendirmesine esas alan eleştirmenin o ölçütü nasıl anladığı da eleştirinin isabetinde pay sahibi olur. Bu durum da bize eleştirinin öznel yanını gösterir. Nesnel ölçütlerin kullanılmasına rağmen, son tahlilde, eleştirmeci “beğendim”, “beğenmedim” kabilinden bir yargıya ulaşacak ve böylece elindeki ürünün o ölçütlere ne ölçüde uyduğu hususundaki kanısı, tüm çabalara rağmen araya öznelliğin girmesini kaçınılmaz kılacaktır. Bu açıdan bakıldığında öznel düzlemde kalmayan hiçbir eleştiriye ulaşmanın imkân dâhilinde bulunmadığı teslim edilecektir. Gene de eleştirinin bu öznel yanını keyfî durumlardan ayırmamız gerekiyor.

Bizim literatürümüzde *öznellik* ile *keyfiliğin* birbirine karıştırıldığını görüyoruz. Şimdi söylediğimiz gibi, nesnel diye bilinen eleştiride bile öznellik zorunlu olarak içkindir. Ölçütler ne denli nesnel olursa olsun, eleştirmeci bu ölçütleri uygularken ne denli nesnel bir tutum sergilerse sergilesin, değerlendirme aşamasına gelindiğinde öznellik kaçınılmaz olarak kendini ele verir. Ancak bu durum gene de keyfî tutumdan kesinlikle ayrılmalıdır.

Öznellikte son safhada takdir hakkı kullanılırken ölçütler bellidir, nesnel ölçütler uygulanır. Eleştirmen, hangi ölçüte dayanarak bu sonuca ulaştığını bilir ve bildirir. Böylece ulaşılan sonuç eldeki ölçütlere göre tartışmaya açık bırakılmış olur. Keyfî yargılarda ise sonuca nasıl ulaşıldığı hususunda nesnel ölçütler kullanılmadığından varılan sonucun nesnel düzlemde tartışılması imkân dışı kalır. Burada eleştirmecinin “bu eseri sevdim veya sevmedim; beğendim veya beğenmedim” kabilinden kendi duygu dünyasını yansıtan tutumundan başka bir değerlendirmeyle karşılaşmayız. Ölçütler bilinmediği için tartışma ortamı da kapalı kalır. Tartışma yerine ancak bir kör dövüşü ile karşılaşırız.

Şu örnek belki aydınlatıcı olur. Önümdeki masanın boyutlarını “metre” ölçüsünü kullanmak suretiyle enini boyunu yüksekliğini şu kadar metredir diye bildirmem imkân dâhiline girer. Aynı ölçüyü ayak, arşın, inç ölçülerine çevirmem ve o ölçü birimleriyle ifade etmem de mümkündür. Böylece, bu boyutlarda olan bu masa bu odanın hacmine göre uygundur veya değildir diyebilirim. Ama “bu masanın boyu uzun duruyor veya kısa kalmış, beğenmedim” denildiğinde, bu yargı tartışma alanının dışına düşer. Neye göre uzun veya kısa olduğu bilinmediği için tartışmaya girmek abesle iştigal olur.

ALBERTO MORAVIA

ÇEVİREN: DOÇ. DR. AYŞE DEMİR

KISA ÖYKÜ VE ROMAN-2

Kısa öykü ve roman arasındaki temel farklılık, bu iki türün zemininde ve anlatılarının yapısındadır. Romanın her türü, tuhaf ve deneysel tüm yapılarıyla yazılı bir metindir ve böyle kalmaya devam edecektir. Bu da bize söylediğimiz şeyi gerçek dışı kılan bir durum sunar. Bununla birlikte, yazdıklarıyla bir tür ‘genre’ yaratan Flaubert, Dostoyevski, Stendhal, Tolstoy ve sonrasında Proust, Joyce ve Mann gibi klasik romancılar bazı ortaklıkları kanıtlamaktadır. Bunların arasında en kayda değer, ideolojik/fikrî yapı diye adlandırabileceğimiz, öykünün yapılışında oluşan izlek iskeletidir. Diğer bir deyişle roman, onu baştan ayağa tutan bir kemik yapısına sahiptir, buna karşın öykünün bir iskelete sahip olmadığı söylenebilir. Doğal olarak romanın ideolojisi kesin değildir, hemen kurulabilir ya da bir teze indirgenebilir. Bu; iskeletin, insan vücudunun gelişimini tamamladıktan sonra zorla içine yerleştirilemesine, onun da vücudun diğer bölümleriyle birlikte doğal olarak gelişmesine benzer. İşte bu ideoloji, romanı öyküden farklılaştırır ve diğer taraftan da iskelet yapısının olmayışı öyküyü meydana getirir. İdeoloji, her ne kadar kesin olmasa ve çelişkiler barındırsa da hayatın kendisinde bulunabilen çelişkilerle beraber –romancı, filozof değil bir gözlemcidir– romanı roman yapar.

Bunlardan biri, çoğunlukla olay örgüsü ya da olayların birbirini takip edişinin değişimi diye adlandırılan romanın öyküsünü kurar. Bazen olay örgüsü kendi içerisinde kendi varlığına son verir fakat bu iyi romancılar için bir sorun değildir, aslında bu genellikle mekanik araçların önemli bir rol oynadığı dedektiflik öykülerinde görünür. İyi romancıların, gerçek romancıların elinde olay örgüsü, çeşitli yollarla birbiriyle çatışan ya da kaynaşan ideolojik izleklerin toplamından başka bir şey değildir. Yani olay örgüsü kısa öyküde olduğu gibi sadece duyguların sezilmesinden meydana gelmemiştir, öncelikle fikirlerin şiirsel olarak ifade edilmesi ve iyi tanımlanmasıdır. Örneğin *Suç ve Ceza*’nın olay örgüsü çaprazlama desteklenmiştir; tezat, çatışma ve çeşitli ideolojik temaların ve iddiaların çarpışması; Raskolnikov’un, Sonya’nın, Svidrigailov’un, Marmeladov’un, Yargıç Porphyry ve diğerlerinin izlekleri ilk sayfadan itibaren yazar tarafından bize sunulur. Tüm bu karakterler bağımsız ve tümüyle insandırlar fakat aynı zamanda birer fikirdirler ve taşıdıkları ideolojik değerden onları yalıtılmak zor olmaz. Çehov veya Maupassant’ın öyküsündeki karakterler için ise bunu yapmak neredeyse imkânsızdır. Diğer bir deyişle *Suç ve Ceza*’nın olay örgü-

sü; Dostoyevski'nin, döndürüp dolaştırdığı kanısı oluşturmadan –ki bu kanıyı Çehov'un uzun öykülerinde ve Maupassant'ın romanından ediniriz– olayları beş yüz sayfa boyunca devam ettirmesine imkân veren şey, bu örnek romanın görkemli alt yapısından, karakterlerde vücut bulmuş bu izleklerinden doğar. Olay örgüsünün dönüşleri, sürprizleri, çelişkileri, olayların trajik değişimleri hatta Tanrı'nın eli (deus ex machinas) yazarın ya da tükenmez hayat kaynakları olarak adlandırdığımız şeylerin müdahalelerine değil, ideolojik izleklerin diyalektik ve zorunlu gelişimine bağlıdır. Bir bakış açısına göre hiçbir şeyin romanın nüfus kayıtlarıyla yarıştığını söylemek kadar yanıltıcı olamaz. Bu, her biri bireysel özelliklere sahip, geniş ve çok çeşitli karakterlerin analizini sunan kısa öykü için daha doğrudur. Gerçek şu ki birçok roman nüfus kayıtlarıyla değil felsefi tezlerle ya da ahlak metinleriyle yarışır.

Olay örgüsünün yanında karakterlerin nitelikleri de ideolojinin varlığı ya da yokluğundan kaynağını alır. (...) Kısa öyküdeki karakterler, şiirsel sezgilerin ürünüdür; romanlardakiler ise sembollerin. Bir roman karakteri kısa öykünün dar sınırları içerisine sıkıştırılmaz, aynen kısa öyküdeki bir karakterin doğasında değişiklik yapılmadan romanın boyutlarına uygun hâle getirilemeyeceği gibi.

Demek ki kısa öykü romandan şu şekilde ayrılıyor; zaman ve mekân içerisinde kısıtlı bir eylemin ihtiyaçlarıyla uyum içinde olan, kısaltılmış ve yüzeysel bakışlardan anladığımız ideolojik olmayan karakterler; her durumda kişinin, bazı ideoloji biçimlerinin uyumundan değil de hayatın karmaşıklığından anlayabildiği çok basit bir olay örgüsü; –ki mensur şiire dönüştüklerinde bazı kısa öykülerde bulunmaz– fikirlerin değil gerçeklerin işlevlerinde rol alan psikoloji; romanda uzun ve ayrıntılı değerlendirilmesine ihtiyaç duyulan sentez üretmeye yönelik teknik uygulamalar.

Elbette bütün bunların kısa öykünün temel nitelikleriyle bir ilgisi vardır. Burada hem yazar hem de okuyucu tarafından deneyimlenen anlatının kelimelere dökülemeyen ve anlatılamayan büyüünden bahsediyorum: romandan daha kat'i, daha yoğun, daha şiirsel, daha temel ve sorgulanamayacak biçimde saf olan, gücünü edebiyatın sanat boyutundan alan, son derece karmaşık bir büyü. Öyle ki roman, kısa öyküye göre gerçeğin daha derin, daha karmaşık, daha diyalektik, çok yönlü ve metafiziksel sunumunu verir. Kısa öykü şiirselliğe yaklaşırken roman da daha önce söylediğimiz gibi makale ya da felsefi teze daha yakındır.

ÖYKÜCÜNÜN GÜNDEMİ

Sosyal medyayı kullanmayıp da sosyal medyanın gücüne ihtiyaç duyma paradoksu, hayatımızda güzel şeyler olduğunda, mesela benim için yeni kitabım çıktığında, yakamıza yapışıyor, bu da ironik bir durum tabii.

ZEYNEP HİCRET

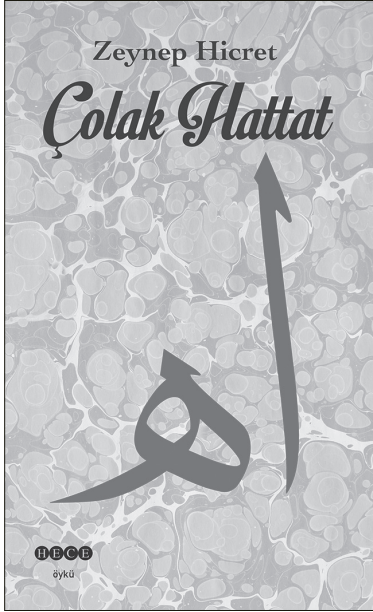
– *Neler okuyorsunuz, gündeminizde hangi kitaplar var?*

– Edebî tür adına cevaplarsam, bu ara daha çok tekrar okumaları yapıyorum. Baş ucu öyküleri yeniden, yeni bir gözle, belki satır aralarında önceki okumalarımda fark edemediklerimi fark edebilme isteğiyle/dikkatiyle okuyorum okuduklarımı. Biyografi okumaları da bu aralar cazip geliyor açıkçası. Lyndall Gordon'ın, *Virginia Woolf /Bir Yazarın Yaşamı* adlı kitabını yeni bitirdim. Öykü kitapları, biyografiler, günceler, şiirler derken karışık bir okuma alışkanlığına sahibim. Birkaç tane yeni öykücünün ilk kitaplarını edindim. Onlara da ilk fırsatta göz atacağım.

– Bir de facebook var, twitter var, aranız nasıl bunlarla, nasıl bakıyorsunuz?

– Başlarda iyi gibiydi. Ben de buradayım, benim de bir diyeceğim var kaygısı güdenlerin bulunduğu, saygın, samimi bir platformdu ama artık like sayısına göre itibar kazanılan, seviyesiz ve zaman yiyen bir canavara dönüştü. Yine de gücü reddedilemez, orada olmayana artık hiç/ölü gözüyle bakılıyor. Bu ölünün ne zaman dirileceği soruluyor; “Neden Facebook hesabın yok? Ne zaman sosyalleşeceksin?” Şu da var; sosyal medyayı kullanmayıp da sosyal medyanın gücüne ihtiyaç duyma paradoksu, hayatımızda güzel şeyler olduğunda, mesela benim için yeni kitabım çıktığında, yakamıza yapışıyor, bu da ironik bir durum tabii.

– Neler yazıyorsunuz? Gündeminizde hangi yazılar var?

– Daha fırından yeni çıkmış bir kitabım var: Çolak Hattat. Üç yıl boyunca bu kitaptaki öykülere çalıştım, okudum yazdım yazdım. Şimdi yeni öyküler için okumalara ağırlık verme ve yeni şeyler için demlenme zamanı.

– Dosyalardan, kitap tasarılarımızdan söz eder misiniz, yakında, uzun vadede?

– İkinci öykü kitabımın henüz çıkmış olmasına karşın, insan zihni çok hızlı işliyor ve bir sonrakine odaklanıyor. Uzun yıllar önce başladığım, bu yıl ise üzerinde yoğunlaşma fırsatı bulduğum, Anı/Öykü tarzında yayına hazır bir kitap çalışmam var. Ayrıca *Avucumda Anahtar* adında, yayımlanacak şiirlerimi oluşturduğum, hâlihazırda yayınevi aradığım bir dosyam var. Bunlar yakın vade için söylediklerim. Ölümlü ve değişken dünyada, uzun vade için kitap tasarıları yapacak biri değilim, uzun vadede ne olur bilemiyorum.

ÖYKÜ

NAZLI KARABIYIKOĞLU

ÜÇ GÖLGE

Kalabalığa teğet akışa kapılmışken bir gece, ardında üç gölgeyle dikilmiş o karaltıyı geçip gider. İlerler. Bir şey. Allahım bir şey. Yapışır tenine mi? Gözüne? Kulağına mı? Burnu mu duyar yoksa? O şey büyür gövdesinde, başını sarar. İki parmağı burun deliklerine sokup başa dizle sertçe vurmak. Her iki elin işaret ve orta parmağını büküp gözlere geçirmek. Mide boşluğuna yumruk mu, kelebekle yanağa bir fiske mi? Bir hayvanın içinin günlerce güneş altında bekleyip kurtçuklara bürünmesinden sonra çıkan kokunun çarpması mı? Yoksa. Ya da. Hangisi?

Gerçeklik, buzun ötesindedir. Kırılan o noktanın, çatırdayıp giden çizginin ilerisinde. Çeşitli boyaların altına saklanmış değirmi ruhların ya da duygularını metalden halkalara geçirip devam etmek için canını dişine katanların diğer tarafı. Kursakla, nefsin hiç kesişmediği o sapa yer.

Sağ adımı solun önüne geçmeye başladı mı, dengesiz, o an farkına varır aklının başından gittiğini. Ahengine anlam katamadan yürümeye devam eder. Şehrin en kalabalık caddelerini seçer. Dükkânlar, restoranlar ışıklarla sağlı sollu geçmeye devam ederken, gözlerini kısar. Işıkların ondan önce koşup az ileride soluklanmasına izin verir. Bilir. Ötede bir ışık huzmesinin kucağa dönüştüğünü. Seslerle ışıkların nasıl kaynaştığından emindir çünkü. Tık tık tık, yeni dökülmüş asfalt, yüz yıllık Arnavut kaldırımını. Omuriliğini eğmeden. Bacaklarını fazla açmadan. Düz çizgide.

Geceleri bir yürüyüş tutturur. Şehirden arta kalanları görmek için. Günü nasıl tükettiğini bir yana koyar. Caddeyi kuşbakışı gören sırça köşkünden,

diğerlerinin ardında dilenmekten helak olan insanlara bakıp kofulsuz, cisimcik-siz bölünerek çoğaldıklarını düşünür.

Yüzlere takılır. Saniyenin de onda biri. Anları çizgilere dönüştürür. Çenenin kenarından. Gözün o kavisli çizgisinden. Düşürür yarıkları. Kasıkların giysilere boğulmuş dökümlü kıvrımından. Dilencileri hızla geçirir iki yanından. Artık düşünmek istemez son birkaç yılda şu caddede olanları. Burnunun tıkanmış iki deliğinden giremeyen havayı, sömürüp. Bıkıp yürümekten hep aynı yerleri. Yanar tutuşur şehrin camı ayağının altında atmasını diye.

Son iki üç yılda birbirine kaynaşıp yumak olmuş ölümleri, sürgünleri, ceset dolu denizleri görmemek için yapmadığı şey kalmamıştır. Önce o sevimsiz televizyonu atmıştır evden. Sonra bilgisayarını. Telefonunu yeğenine verip eski cep telefonlarından edinmiştir bir tane. Dost meclislerinde söz dönüp dolaşıp memlekete geldiğinde, acilen tuvalete gitmesi gerekir. Uzun kalır tuvalette. Ellerini altı, bilemedin sekiz kez yıkar. Masaya döndüğünde süren konunun şiddetine ya biraz daha oturur ya da bozulan bağırsaklarını bahane edip kalkar masadan. Çok değil iki yıl önce kendisinin de soluduğu gazlardan bihabermiş gibi çenesini kitler, önündeki şinitzelin keyfini çıkarmaya odaklanır. Sufleye bir kaşık daha atar bilmem nerede linç edilmiş bir kadına gelince söz. Gözlerini hızlıca kırıştırıp muhakkak restoranın tavanına asılmış ekranda dönen reklamlara bakar. Geçen ürünün indirim oranından dem vurur, annesine yaptığı ziyareti anlatır, aldığı kilolardan yakını. Sıyrılır cümlelerden, kısır döngüye girmiş muhabbetlerden. Evinin yolunu buluverir. Başının altında yeni yıkanmış yastık kılıfları.

Yürümeden yapamaz yine de. Kendi kendine konuşmadan, hayaller kurmadan ilerler. Gördüklerini cümlelere dönüştürür ama böler cümleleri. Dağıtır zarfları, yüklemeleri. Keçeleşmiş saçların başın üstünde bir atkuyruğu ile toplanması. Çıplak ayakların grileşmiş yanları. Çatlaklarına gizlenmiş kara kirler. Sözcükler, cümleler, cümleler. Tırnak içindeki konuşma tümceleri. Kalbi şişmez. Sıfatlar uydurmaz. Belli ki kalın ses tellerinden, sopranodur belki, gürül gürül çıkan, bittiğinde tekrarlayan bir cümle. Kalabalığın üstüne çekirge istilası. Arapçanın o tok, kıvıl kıvıl ahengiyle.

“Allah seni görüyor. Allah beni görüyor.”

Öfke değil. Acıma değil. Heyecanla salıverir nefesini göğsünden. Elini cebine daldırıp kağıt paraları avuçlar. Parmak arasından iki beşlik, bir onluk. Kadının elini tutar. Sıcak. Sert. Para tenden tene geçer. O an dönüp gidecekken kadın bırakmaz elini. O ardına dek açık gözleri küçülür. Heybetli ağzı incilir. Kendi dilinde bambaşka şeyler söyler. Anlamaz. Bakar. Elinin esaretinden huzursuzlanacağına, yumuk bir uykuya dalıvermiş gibidir. Nasıl da rahat. Çok sıcak. Kara gözlerinden belki, daha koyu teninden ya da kadının yüzüne bakıp durur. Topuklarının üstünde dönüverir. Aynı anda boynu da döner. Bedeninin çevresinde tam tur. Ardında bıraktığını görür. Eteğine asılmış üç küçük velet-

le iki elini o güzel kahve dükkânının tam önünde havaya kaldırmış kadını. Çocukluğunda bir aile gezisinde gördüğü Ağrı'ya benzetir onu. Başının altında genişleyen gövdesiyle sağlam, kapkalin ama zarif nasıl zemine bastığını. Heybetli, geniş. Aklının tellerini koparmış. Karlı başından eteklerine un ufak dağıldığını. Basmasının her bir kıvrımına tutunan ellerle parçalandığını. Gözleri açılmış. Yakamoz olmuş. Sesiyle çığlar düşürecek.

“El Arabi?” diye sorar.

Dili şişer. Konuşamaz. Başını iki yana hayır manasında sallar. Elini kurtarıverir. Koşar yürür. Az uzaklaştığında kadının aynı dramatiklik içerisinde bağırp dilenmeye devam edeceğinden emindir. Aniden durur. Ardına bakar.

Kadın yoktur. Üç küçük gölge yoktur. Kendi yakasına yapışır. Tutar iki yanından kaldırır kendini yukarı. Boğazını sıkar, dili dişlerinin arasından sarkar. Yürü der. Yürü. Benim niye gölgem yok?

BAHTİYAR ASLAN

ÜÇ AKREP ZAMANI

Üç akrep... Üçü de kara. Farklı zamanların üç kara akrebi.

Daha sık gel. Ara sıra gel. Yok, yok, hiç gelme, uğrama. Pazar sabahı kahvaltıya... Yarın akşam sahilde, kasabaya sırtımızı dönerek, dalgalar kararana dek... Kemiklerini bir çuvala –pirinç çuvalına nedense– doldurup un ufak edene dek bir adamı dövmek, üstelik adamı kemiklerinden soyutlayarak dövmek, kemiklerini çuvala doldururken çoktan ölmüş olan adamı... Sözün bir yerinde öpüşecegiz, bunu göze alman gerek. Akreplerle gözlerinin bir ilgisi var, ondan. Ama burası biraz daha genişleyecek, esneyecek. Şurada üzümler göz olup bakacaklar. Şurada güller dudak olup öpecekler. Öte yanda sarmaşıklar kement olup... Akrepleri iyi bilen güneyli bir kız gibi sokuluyorsun bana. Her zamanki kokun... Kösnül, uçucu...

Tuhaf harflerle oynamayı seviyorsun. Sende göre göre ben de sevmeye başlıyorum. Toprakten yeni çıkmış bir solucan gibi kıvrıldığını söylüyorsun birinin. Bir başkasını tutup çelik bir tel gibi, yay gibi çekip uzatıyorsun, kıvrılmaya –belki de kıvranmaya– devam ediyor, bırakınca büzülüp eski hâlini alıyor. Bir öreste dövüp metal bir çubuğa döndürmek mi niyetin? Kemiklerini bir çuvala doldurup bir örsün üstünde, irice bir örsün üstünde dövmek istediğim... “Ne tuhaf, ne korkunç bir sevgilisin sen!” Ne tuhaf, ne korkunç bir yazarım ben... Kalbimin sahibi olamayacağını kaç kere söyledim oysa sana. Harfler ağzımdan peş peşe, büyük bir hızla dökülürken –hadi sürrealist bir şey olsun– sehpanın üzerinde duran akrep figürlü metal küllüğün anlamlı bir yargı olarak görünen tek şey olduğunu sana kaç kere söylediğimi hatırlamıyorum bile. Arı kovanı gibi. Sürekli girip çıkan arı kelimeler. Bu kadar çok mu konuşuyoruz? Orada güneş batana kadar... Sonra deniz büyük bir buğday tarlasının yanarak dalgalanması... Sonra da karanlık ve küçük tepeler. Geriye acele uzaklaşan kuşların kanat sesleri. Kanat sesine benzer bir kelimeyle ifade ediyorlar uçmayı. Hangi dildeydi şimdi hatırlayamadım.

Kendimi kaç kere yokladım, duvar dibinde, çalışma masamın altında ya da banyoda, siyah bir akreple göz göze geldiğimde kaç kere sordum kendime zalim bir adam olup olamayacağımı. Mesela seni bir gelişinde, sapsarı duvarlara vuran gölgene dönüştürmek için, senin hükmünü silmek, daha doğrusu bir gölge olarak yazmak için öldürebilir miydim? Bunu denemek için kendime hep “hadi, hadi” diye, bazen “şimdi tam zamanı” diye fısıldadım. Fakat her seferinde,

“hayır, asla!” diye haykırdım. İçimdeki iyilikle kötülüğün çatışması gibi saçma bir hükümle bunu açıklamak istemiyorum. Ama sen yaşamayı, “benim belim ince” yahut “saçlarım kıvrır kıvrırdır” gibi teselli cümlelerine indirgemişsen, seni nasıl öldürebilirim ki? Bu çocuksuluğa, çocuksuluğun gizli bir kösnüllüğe dönüşmesine nasıl kıyabilirim? Bir daktilo hayal ediyorum şimdi. Parmaklarımın arzusu. Tuşları kapkara olmalı. Kırmızı şeritli bir daktilo. Tek renkli. İki renkli şeritleri sevmiyorum. Kırmızı olsun ve yazdığım her şeyin yanlış olduğunu söylesin bana. Seni böyle yazmak istiyorum yalan yanlış bir aşk gibi. Olarak...

Birinci akrebin ayak seslerini duydum. Kimse inanmaz belki ama duydum. Sokakta dolaşan böceklerin bile sesini duyabiliyordum aslında. Yaşadığım evin varlığı sokağa açılıyordu. Bodrumdaydım ve boşluğu dinlemeyi denediğim geceleri sokağın sessizliğiyle ya da o sessizliği bozamayan küçücük böceklerin kaldırımında çıkardığı cızırtılarla karşılaşıyordum. Ayakları tırtıklı olmalı. Bir anatomist titizliğiyle incelemeyi hiç denemedim ama deneyebilirim. Onlardan birkaç tanesi evime girmiş nasıl olmuşsa. Müthiş bir çoğalma güdülerini var ve birkaç gün içinde evin her tarafında çekirdek kabukları gibi görünmeye başladılar. Onlardan kurtulmanın çaresini beraberce düşünmüştük sanırım. Gece ışığı kapatıp yatağa girdiğim zaman cızırtılı fakat telaşlı adımlarla odaya doluşuyorlardı. Sabah gün ışırken da –arsızlıkları tutmadiysa eğer– çekilip gidiyorlardı. Eczaneden mi yoksa haşereyle mücadele ilaçlarının olduğu bir dükkândan mı şimdi hatırlamıyorum, bir kutu ilaç almıştık. Duvar diplerine püskürtmemiz gerektiği söyleniyordu prospektüste. Sevilesi bir kelimedir prospektüs. Noktürn gibi. Enfarktüs gibi hatta. Anjina pektoris...

Gecedeki ilaçlamıştık evi. Sabahleyin halifleksin üstünde onlarca Gregor Samsa görmüştük. Sonra onları elektrikli süpürgeye çekmiştik. Gregor Samsaları elektrikli süpürgeyle temizliyor olmak güldürmüştü bizi. Bazıları tuhaf bir sıvıyla yapışıp kaldığı yerden bize gülümser gibi bakıyordu. Ayaklarının tırtıklarına dikkat etmediğimi şimdi hatırlıyorum. Ama onları temizlerken, belki öldürmenin tuhaf bir etkisi olarak kösnül duygularımız kabarıyor ve durup durup öpüşüyorduk. Birinci akrep onlardan birkaç gün sonra çıktı ortaya.

Gene geceydi ve sokakta dolaşan rüzgârın ayak sesleri de çekilip gitmişti. Kar yağsa duyardım. Cızırtılı bir ayak sesi işittim. Kulak kesildim. Tekil bir sesteki ve aceleci olmayışı bunun Samsalardan biri olmadığını gösteriyordu. Yine de seni düşündüm ve uyudum. Seni düşünmek bazen seslerden kurtulmamı sağlıyordu. Kimi zaman da korkularımdan kaçmak için düşünüyordum seni. Evimin her yanıyla sokağa açık oluşu gerçekte ürkütücü bir şeydi. Zaman zaman bu gerçeğe yüzleşmek zorunda kalıyordum. Pencerenin hemen önünden gecenin bir yarısı geçip giden ayak sesinin sahibinin tekinliğine inanmak için ortada hiç sebep yoktu üstelik. Gecenin bir yarısı geçip gidiyor oluşu tekinliğini imkânsızlaştırıyordu hatta. Böyle zamanlarda yanımda olmanı çok istiyordum. Kapkara